TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI
Sayı :20906
Tarih :26.10.2026

52629

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat Işıkhan** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 97'nci maddeleri uyarınca yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Kezban KONUKÇU
İstanbul Milletvekili

Türkiye'de patron ile iktidar arasındaki çıkar ittifakını besleyen neoliberal politikalar, sermayenin çıkarlarını emeğin haklarının önüne koyarak işçi sınıfının yoksullaşmasını ve güvencesiz çalışma koşullarına mahkûm edilmesini derinleştirmektedir. Hayat pahalılığının her geçen gün arttığı, ücretlerin alım gücünün düştüğü ve emekçilerin temel ihtiyaçlarını karşılamakta giderek daha fazla zorlandığı bir ortamda işçilerin çalıştıkları hâlde ücretlerini alamaması, fazla mesai alacaklarından mahrum bırakılması ve yasal tazminatlarını tahsil edememesi, emeğin nasıl değersizleştirildiğini ortaya koymaktadır. İşçilerin emeğinin karşılığını alabilmek için mücadele etmek zorunda kaldığı bu düzen, emekçilerin ekonomik ve sosyal haklarını güvence altına alması gereken kamusal mekanizmaların işleyişini de sorgulanır hâle getirmektedir.

Ücretlerin hayat pahalılığı karşısında eridiği, güvencesiz ve esnek çalışma biçimlerinin yaygınlaştığı, sendikal hakların kullanılmasının çeşitli engellerle karşılaşabildiği bir düzende işçiler, yalnızca insanca yaşayabilecekleri bir ücret elde etmek için değil, çalışarak kazandıkları ücretleri ve yasal alacaklarını tahsil edebilmek için de günlerce mücadele etmek, direniş yürütmek zorunda bırakılmaktadır.

İnşaat sektörü, emek yoğun çalışma biçimleri, taşeronluk ilişkileri, alt işveren ve yüklenici firmalar arasındaki sözleşmesel bağlar ve işçilerin ücret alacaklarına ilişkin yaşadığı sorunlar bakımından bu tablonun önemli örneklerinden biridir. Patronlar arasındaki ticari ilişkiler, işçilerin emeğinin karşılığını alma hakkını ortadan kaldırmadığı gibi işverenlerin yasal yükümlülüklerini yerine getirmemesine de gerekçe gösterilemez iken taşeron zincirinde

sorumluluğun farklı şirketler arasında dağıldığı çalışma ilişkilerinde işçiler, ücretlerinin ödenmemesi ve diğer yasal haklarının karşılanmaması durumuyla karşı karşıya kalmaktadırlar. Silivri'deki Berluna Vista Villaları şantiyesinde çalışan ve hakkını alamayan 70 inşaat işçisinin ücretleri, fazla mesai alacakları ve ihbar tazminatları için şantiyede başlattıkları direnişi İnşaat İş Sendikası öncülüğünde, yüklenici firma Aydoğanlar Yapı'nın İstanbul Zeytinburnu'ndaki şirket merkezi önüne taşıdıkları ve tüm alacaklarını tahsil edene kadar mücadelelerini sürdüreceklerini açıklamaları bu tablonun güncel örneklerinden biridir.

Direnişi ziyaretim sırasında tarafıma aktarılan ve basında da yer alan bilgilere göre işçiler, yaklaşık 45 gündür ücretlerini taşeron Sayın İnşaat'tan alamadıklarını; maaşların bir bölümünün resmî kayıtlar üzerinden, bir bölümünün ise elden ödenmesine ilişkin sorunlar yaşandığını ve fazla mesai alacakları ile ihbar tazminatlarının ödenmediğini, patronların ve yüklenici firmaların kendi aralarındaki ticari sürtüşmeleri işçi kıyımına bahane ettiğini, alacaklarını istediklerinde tehdit edildiklerini belirtmişlerdir. İnşaat-İş Sendikası temsilcisinin aktardığına göre işçilere, asgari ücret ve mesai ödemelerinin yapılacağı belirtilerek belgeler imzalatılmak istenmiş; ancak işçiler, bu belgelerde karşılanmayan başka alacaklarının da bulunduğunu ifade etmiştir. Şirket avukatlarının iletişim kurmasının ardından sürecin uzadığı da sendika temsilcisi tarafından dile getirilmiştir.

Söz konusu olayda işçilerin, sermaye grupları arasındaki ticari anlaşmazlıkların ve ihale ilişkilerinden kaynaklanan uyuşmazlıkların bedelini üstlenmeyi reddederek haklarını talep ettikleri görülmektedir. Lüks konut projelerinin inşasında çalışan emekçilerin ücretlerini alamadıkları için şantiye ve şirket merkezi önünde direniş yürütmek zorunda kalması, üretilen değer ile bu değeri yaratan işçilerin yaşam koşulları arasındaki çelişkiyi görünür kılmaktadır. Bir yanda yüksek değerli konut projeleri ve ticari kazançlar, diğer yanda emeğinin karşılığını alamadığı için direniş yapmak zorunda bırakılan işçiler bulunmaktadır. İşçilerin baretlerini yere vurarak, sloganlarla ve sendikal dayanışmayla sürdürdükleri mücadele, ücret ve diğer işçilik alacaklarının güvence altına alınması talebinin yanı sıra çalışma yaşamında adalet ve hesap verebilirlik talebini de içermektedir.

Bu olay, yalnızca bir şirket ile çalışanları arasında yaşanan alacak uyuşmazlığı değildir; işçilerin ücretlerini alamamaları, fazla mesai alacaklarının ödenmemesi ve yasal tazminatlarını tahsil edememeleri karşısında kamusal denetim mekanizmalarının ne ölçüde etkin işlediğine, patronların yükümlülüklerini yerine getirmemesi durumunda hangi yaptırımların uygulandığına ve işçilerin haklarını tahsil edebilmek için neden uzun, yıpratıcı ve ekonomik açıdan zorlayıcı süreçlerle karşı karşıya kaldığına ilişkin ciddi sorunları ortaya koymaktadır.

Sosyal devlet ilkesi, çalışanların haklarının yalnızca mevzuatta tanımlanmasını değil, bu hakların fiilen korunmasını da gerektirmektedir. İşçilerin haklarını alabilmek için şirket kapılarında beklemek ve direniş yürütmek zorunda kaldığı bir çalışma düzeni, çalışanları koruma yükümlülüğünün uygulamada ne ölçüde yerine getirildiğine ilişkin ciddi soru işaretleri yaratmaktadır. Devletin görevi, işçileri haklarını alabilmek için mücadele etmeye mecbur bırakmak değil; ücret ve diğer işçilik alacaklarının zamanında ve eksiksiz ödenmesini sağlamak, ihlalleri önlemek, işverenlerin yasal sorumluluklarını yerine getirmesini denetlemek ve tespit edilen hukuka aykırılıklara karşı gerekli işlemleri uygulamaktır.

İşçilerin emeğiyle yükselen projelerin karşısında, emeğinin karşılığını alamayan işçilerin kendi hakları için direnişe mecbur bırakılması kabul edilemez. Yaşanan hak kayıplarının giderilmesi ve işçilerin tüm yasal alacaklarına erişiminin sağlanmasının yanı sıra, benzer ihlallerin önlenmesi için hangi tedbirlerin alındığının, mevcut denetim mekanizmalarının nasıl işletildiğinin ve işçilerin haklarını korumaya yönelik hangi somut adımların atılacağının açıklanması gerekmektedir.

Bu kapsamda;

1. Silivri'deki Berluna Vista Villaları şantiyesinde çalışan yaklaşık 70 inşaat işçisinin ücret, fazla mesai alacakları ve ihbar tazminatlarının ödenmediği gerekçesiyle başlattığı direniş Bakanlığınızın bilgisi dâhilinde midir? Söz konusu şantiyede Bakanlığınızca herhangi bir denetim veya inceleme yapılmış mıdır? Yapılmışsa denetimlerin tarihleri, kapsamı, tespit edilen ihlaller ve bu kapsamda gerçekleştirilen işlemler nelerdir? Henüz bir denetim yapılmamışsa bunun gerekçesi nedir?
2. Söz konusu şantiyede çalışan işçilerin ücret, fazla mesai, ihbar tazminatı ve varsa diğer işçilik alacaklarının toplam tutarı ne kadardır? Bu alacakların ne kadarının ödendiği ne kadarının ödenmediği Bakanlığınızca tespit edilmiş midir? İşçilerin tüm yasal alacaklarının belirlenmesi ve ödenmesi için hangi işlemler yürütülmektedir?
3. İşçilere asgari ücret ve fazla mesai ödemelerinin yapılacağı belirtilerek belge imzalatılmak istendiği, ancak bu belgelerin işçilerin tüm alacaklarını kapsamadığı yönündeki iddialar araştırılmış mıdır? Söz konusu belgelerin içeriği, işçilerin bilgilendirilme koşulları ve hukuki sonuçları incelenmiş midir? İşçilerin gerçek alacaklarının altında bir ödeme yapılması veya alacaklarından feragat etmelerinin sağlanması yönünde bir uygulama tespit edilmiş midir? Bu tür belgelerin mevzuata uygunluğu nasıl değerlendirilmektedir?

4. İşçilerin ücretlerinin bir bölümünün resmî bordrolar üzerinden, bir bölümünün ise elden ödendiği ve gerçek ücretlerinin eksik bildirilmiş olabileceği yönündeki iddialar ihbar kabul edilerek araştırılmış mıdır? Söz konusu işyerinde ücret bordroları, banka ödeme kayıtları, Sosyal Güvenlik Kurumuna (SGK) bildirilen prime esas kazançlar ve fiilî ücret ödemeleri arasında karşılaştırmalı bir inceleme yapılmış mıdır? Kayıt dışı ücret ödemesi veya gerçek ücretlerin eksik bildirilmesi tespit edilmişse hangi idari yaptırımlar uygulanmış, ilgili diğer mercilere bildirimde bulunulmuş mudur?
5. Berluna Vista Villaları projesinde işveren, yüklenici firma ve varsa alt işverenler arasındaki sözleşmesel ilişkiler ile işçilik alacaklarından doğan hukuki sorumluluklar incelenmiş midir? İşçilerin ücret ve diğer alacaklarının ödenmemesinde şirketler arasındaki ticari anlaşmazlıkların etkili olduğu yönündeki iddialar araştırılmış mıdır? İşverenler arasındaki ticari uyuşmazlıkların işçilerin yasal alacaklarının ödenmemesine gerekçe oluşturmasının önüne geçmek ve sorumluların yükümlülüklerini yerine getirmesini sağlamak amacıyla hangi işlemler yapılmaktadır?
6. Aydoğanlar Yapı ve söz konusu projede sorumluluğu bulunan Sayın İnşaat veya alt işverenler hakkında geçmiş dönemlerde işçi ücretleri, fazla mesai, tazminat ödemeleri, iş sağlığı ve güvenliği ya da sendikal hak ihlalleri nedeniyle herhangi bir idari para cezası veya başka bir idari yaptırım uygulanmış mıdır? Uygulanmışsa yaptırımların tarihleri, gerekçeleri, tutarları ve sonuçları nelerdir? Bu konularda devam eden inceleme veya soruşturma bulunmakta mıdır?
7. İnşaat sektöründe ücretlerin zamanında ödenmemesi, fazla mesai alacaklarının eksik veya hiç ödenmemesi, gerçek ücretlerin SGK'ya eksik bildirilmesi ve işçilerin haklarından vazgeçmelerine yönelik baskı iddiaları hakkında 2022-2026 döneminde, yıllara göre kaç şikâyet alınmıştır? Bu şikâyetlerin kaçı denetim veya incelemeyle sonuçlandırılmış, kaçında mevzuata aykırılık tespit edilmiş ve kaç işveren hakkında yaptırım uygulanmıştır? Gerçekleştirilen denetimlerin ve uygulanan yaptırımların sayısı ile toplam tutarı nedir? Verilerin yıllara ve ihlal türlerine göre dağılımı nedir?
8. Bakanlığınızın işçi ücretlerinin ve diğer işçilik alacaklarının zamanında ve eksiksiz ödenmesini güvence altına almaya yönelik mevcut denetim mekanizmaları nelerdir? Ücretlerini alamayan işçilerin şikâyetleri üzerine denetim başlatılmasında hangi ölçütler uygulanmakta ve başvurular ortalama ne kadar sürede sonuçlandırılmaktadır? Başvuruların sonuçlandırılma sürelerinin kısaltılması, denetimlerin etkinliğinin artırılması ve işçilerin hak kayıplarının önlenmesi amacıyla yürütülen çalışmalar nelerdir?

9. İşçilerin ücret ve diğer işçilik alacaklarını tahsil edebilmek için uzun süren başvuru, arabuluculuk ve yargı süreçleriyle karşı karşıya kalması, ekonomik açıdan güç durumda bulunan emekçiler üzerindeki yükü artırmaktadır. Bakanlığınızın, kendi görev ve yetkileri kapsamında ve ilgili kurumlarla iş birliği içinde, işçilerin alacaklarına daha hızlı erişmesini sağlayacak mekanizmaları geliştirmeye yönelik bir düzenleme veya uygulama planı bulunmakta mıdır? Bulunmaktaysa bu çalışmaların kapsamı ve takvimi nedir?
10. Hayat pahalılığı ve yüksek enflasyon karşısında ücretlerin alım gücü gerilerken, ücretlerin zamanında ödenmemesi veya işçilik alacaklarının geciktirilmesi işçilerin temel yaşam giderlerini karşılamasını güçleştirmektedir. Ücret alacaklarının gecikmesi nedeniyle ortaya çıkan ekonomik kayıpların önlenmesi veya azaltılması için Bakanlığınızca hangi tedbirler alınmaktadır? Ücretlerin zamanında ödenmesini güvence altına alacak denetimlerin güçlendirilmesi ve işverenlerin ücret ödeme yükümlülüklerini ihlal etmesi hâlinde caydırıcı yaptırımların etkin biçimde uygulanması konusunda yeni bir çalışma yürütülmekte midir?
11. İşçilerin sendikal örgütlenme ve toplu mücadele yoluyla haklarını arayabilmelerini güvence altına almak amacıyla Bakanlığınızca hangi tedbirler uygulanmaktadır? Sendikalı işçilerin ücret ve diğer alacaklarını talep etmeleri ya da hak arama eylemlerine katılmaları nedeniyle baskı, tehdit, işten çıkarma veya ayrımcı uygulamalarla karşılaşmaları durumunda hangi başvuru ve koruma mekanizmaları işletilmektedir? Bu tür ihlallere ilişkin son beş yılda kaç şikâyet alınmış, kaç inceleme yapılmış ve kaç işveren hakkında yaptırım uygulanmıştır?
12. İnşaat sektöründe, özellikle yüksek değerli konut projelerinde ücretlerin ödenmemesi, fazla mesai alacaklarının karşılanmaması ve işçilik alacaklarının geciktirilmesi gibi ihlallerin önlenmesi amacıyla Bakanlığınızın özel veya sistematik bir denetim programı bulunmakta mıdır? Bulunuyorsa programın kapsamı, denetim ölçütleri ve sonuçları nelerdir? Mevcut denetimlerin yetersiz kaldığı alanları gidermek ve benzer hak kayıplarının tekrarını önlemek amacıyla yeni bir denetim, yaptırım ve işçi koruma programı hazırlanmakta mıdır?
13. Berluna Vista Villaları şantiyesinde direniş yürüten işçilerin hak arama faaliyetleri sırasında baskı, tehdit, engelleme veya güvenlik güçlerinin müdahalesiyle karşılaştıklarına ilişkin Bakanlığınıza ulaşan herhangi bir bildirim bulunmakta mıdır? Bu tür durumların yaşanması hâlinde işçilerin sendikal haklarının ve hak arama özgürlüklerinin korunması için Bakanlığınız kendi görev ve yetkileri kapsamında hangi

işlemleri yapmaktadır? İşçilerin ücret ve diğer yasal alacaklarını talep etmeleri nedeniyle yeni hak kayıplarına uğramalarını önlemek amacıyla ilgili kurumlarla koordinasyon sağlanmakta mıdır?

14. Kayıt dışı ücret ödemelerinin ve gerçek ücretlerin eksik bildirilmesinin söz konusu olabildiği inşaat sektöründe, işçilerin gerçek ücretlerini ve diğer alacaklarını belgeleyebilmelerini kolaylaştırmak amacıyla Bakanlığınızca hangi mekanizmalar uygulanmaktadır? Ücret bordroları, banka kayıtları, çalışma sürelerine ilişkin kayıtlar ve diğer belgelerin işçilerin alacaklarını ispatlamasında etkin biçimde kullanılmasını sağlamak için hangi tedbirler alınmaktadır? Mevcut mevzuatın işçilerin haklarını ispatlamasını güçleştirdiği alanlarda düzenleme yapılması ve ispat yüküne ilişkin hükümlerin yeniden değerlendirilmesi konusunda Bakanlığınızın bir çalışması bulunmakta mıdır?